

Szabadka város kapcsolatai a határ túl oldalára került agglomerációval

Ricz András

Regionális Tudományi Társaság, Szabadka

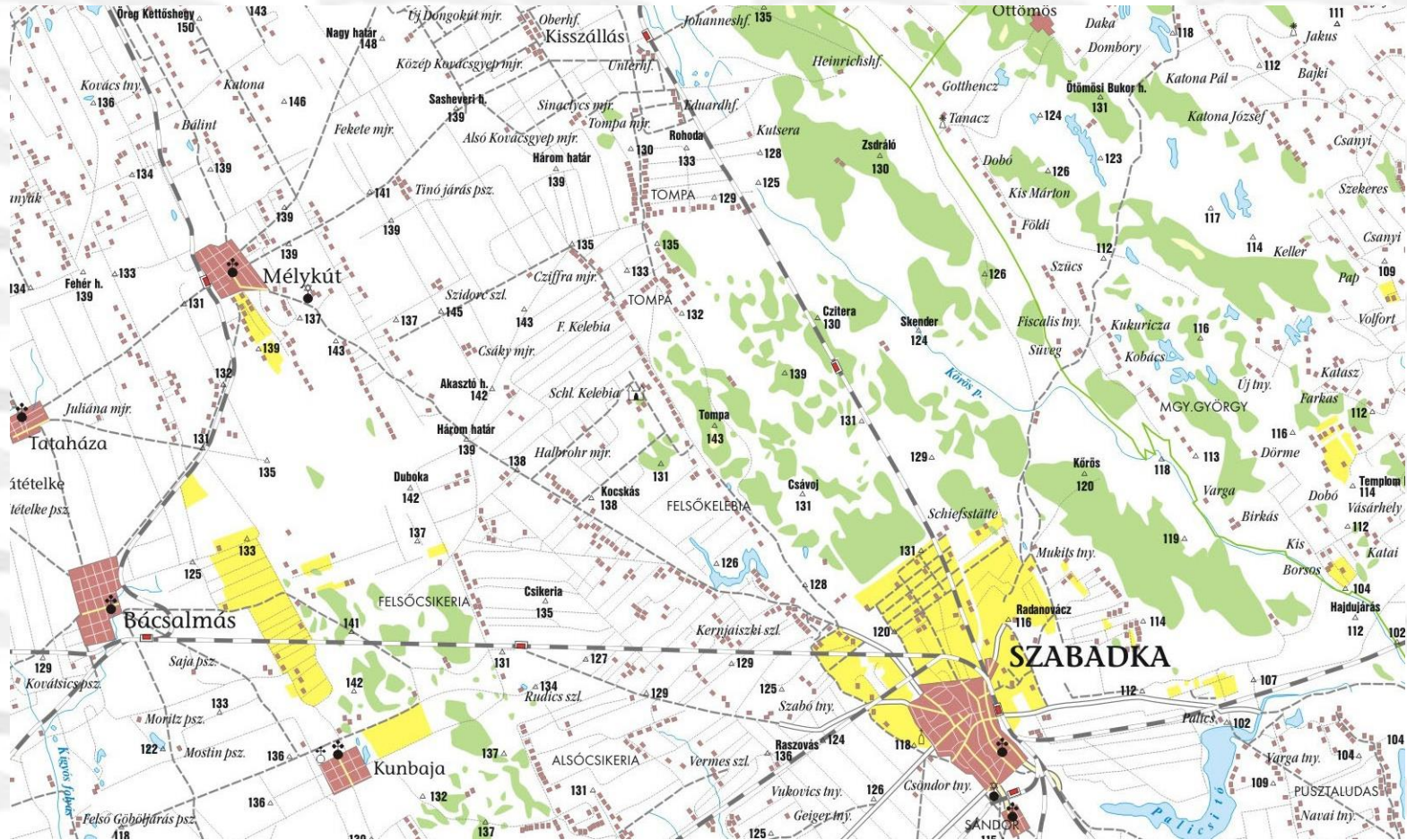

Földrajz helyzet Trianon előtt

- Szabadka a monarchia jelentős városi funkciókkal rendelkező települése,
- Természeti adottságok: északról homokvidék délen, jó termőföldek,
- Erdőségek telepítése a homok megkötésére,
- Budapest Zimony vasútvonal,
- Tanyás településszerkezet
- Szabadka és Szeged közti határviták

Földrajz helyzet Trianon előtt

A határ meghúzása

- 1924-re vált véglegessé a határ Szabadka központjától nyugati, északi és keleti irányban 8 kilométeres sugárban,
- A város külterületéből 13000 ember és 30000 katasztrális hold maradt Magyarországon,
- 39273 ember költözött át akkori Sz-H-Sz királyságból Magyarországra.

A határ meghúzása

- Kettősbirtokosság,
- 1921-ben Kelebia hegyközségből Kis-Szabadka,
- Majd Kelebia nagyközség,
- Szegedi alsótanyából megindul a tanyacsoportok fejlődése, melyek az alapját adják a későbbi településeknek.

A határ meghúzása

- A határ egybefüggő természeti területeket választ szét,
- Királyhalma települést (tanyacsoportot) kettészakítja,
- Családok rekednek a határ két oldalán,
- Létrejön Jugoszláviában Szabadkától egyedüli északabbi település Kelebija (Alsókelebiából).

A határ meghúzása

- A Szabadkától északra lévő de a határon belül lévő tanyavilág megszűnik,
- Szerb telepeseket költöztetnek a homokra a határ mellé, de azok rövid idő alatt beköltöznek a településekre,
- Szabadkának országhatáron belül nincs északról agglomerációja kivéve Kelebiját.

- Magyarországon megindulnak a település kialakulási folyamatok (Csikéria, Kelebia, Ásotthalom, Mórahalom, Ruzsa, Zákányszék) a Szegedi Alsótanyai Kapitányságok területén,
- A tanyavilág kihalása – megindul beköltözés a településekre.

Jelenlegi helyzet

- Rendellenes fejlődés, amelyet a határ mint gátló tényező idéz elő,
- A természeti adottságok nem segítik elő a jelentős fejlődési lehetőségeket,
- Átokháza/Halastelek a határral párhuzamos tanyasor a homokon, Magyarországon a legmagasabb öngyilkossági ráta.

A határ szerepe

- II. világháború kitöréséig viszonylagos konszolidált helyzet,
- 1941-44 a határ megszűnik Bácska visszacsatolásával,
- 1945-től fokozatos lezárás, megszűnik a kettősbirtokosság, majd pedig az ötvenes évek elejére a határ hermetikus lezárása,
- Tito és Sztálin elhidegülése – határzár és védelmi rendszer kiépítése.

Konszolidáció időszaka

- Hetvenes évekre a határátjárás a kijelölt határátkelőhelyeken akadálytalanná válik,
- Családi kapcsolatok, bevásárló turizmus
- 90-es évek háborúi a határ összeköti a magyar nemzet két részét,
- 2000-es évek új határátkelők Bajmok – Bácsalmás, Királyhalom – Ásotthalom, Horgos – Rösztke 2,
- 2015 a zöld határ lezárva.

Település szerkezet

- Szabadka északi agglomerációjának visszafejlesztése
- Az északi városrészek Zorka, Kelebia, Makkhetes, gettósodott, lecsúszott rétegek lakhelyei, olcsó házakkal, jellemzően kommunális ellátottság nélkül, az ipar teljes leépítésével,
- Az erdőben kialakul egy turisztikai funkció – hétvégi házak.

Település szerkezet

- Magyarországon a tanyacsoportokból kialakuló települések nem gravitálnak sehová sem. Szeged, Kiskunhalas távol van, Szabadkával nincs kapcsolat
- A rendszerváltás után a fejlesztési tervek számolnak a szerbiai nyitással és Szabadka vezető szerepével
- 2000-es évektől kezdve Mórahalom veszi át a vezető szerepet.

- Szerbia egyáltalán nem veszi figyelembe a határövezetet, semmilyen tervben sem szerepel annak fejlesztése,
- A város annak szub urbán környezete határozza meg
- Jelenleg északi irányról nem beszélhetünk klasszikus agglomerációról.

Kapcsolatrendszer

- Testvértelepülések:
 - Ásotthalom – Királyhalom
 - Öttömös - Horgos
 - Kelebia - Kelebija
 - Bácsalmás – Bajmok
 - Kisszállás – Palics
 - Zákányszék – Hajdújárás
- Elsősorban protokolláris kapcsolat.

Kapcsolatrendszer

- Szabadka nem ismeri fel, hogy a településeket a városi funkciónak további erősítésére használhatja fel,
- Szerbia számára a kapcsolatok kockázati tényezők,
- A szabadkai önkormányzat nem tartja hivatalosan a kapcsolatot a magyarországi településekkel,
- Nincsenek közlekedési lehetőségek,
- Emberek közötti kapcsolatok részlegesen.

Kapcsolatrendszer

- Legnagyobb lehetőségek a kilencvenes évek óta a bevásárló turizmusban vannak,
- Ez generál munkahelyeket is, Szabadkáról járnak át Tompára dolgozni + szabadkai bolhapiac,
- A határkerítés felépítésével a természetvédelmi együttműködés is okafogyottá vált.

Lehetőségek

- Uniós határon átívelő projektek
- Ezidáig Interreg és IPA,
- Közlekedési, gazdálkodási, emberek közötti kapcsolatokra építő projektek,
- Bajmok – Bácsalmás, Királyhalom – Ásotthalom határátkelő, határmenti ipari park,

Lehetőség

- Európai Területi Társulás / EGTC,
- Szerbia 2015-ben ratifikálta a Madridi Keretegyezményt már csak a végrehajtási rendeletek hiányoznak,
- Banat-Triplex-Confinium EGTC Mórahalom vezetésével – Szabadka nem tagja,
- Lehetőség egy Szabadka és agglomerációs települései által létrehozott EGTC-re.

Lehetőség

- Szabad mozgás, munkavállalás, iskolaválasztás, alvó térségek kialakítása,
- Ennek előfeltétele:
- Az emberek informálása, jobb közlekedés, nyitottabb határ,
- Szerbia Uniós csatlakozása,
- Schengeni tagság,
- Egyelőre nagyon messze van!

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

riczandras@rcgroup.co

